

PRESUDA SUDA

3. prosinca 1974.

„Sloboda pružanja usluga”

U predmetu C-33/74

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u koji je uputio Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće, Nizozemska) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Johannesa Henricusa Maria van Binsbergena, instalatera, s boravištem u Beeselu (Nizozemska),

i

Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid (Uprava strukovne udruge metalurške industrije) sa sjedištem u Hagu,

o tumačenju članaka 59. i 60. Ugovora o EEZ-u o slobodi pružanja usluga unutar Zajednice,

SUD,

u sastavu: R. Lecourt, predsjednik, C. Ó Dálaigh i A. J. Mackenzie Stuart (predsjednici vijeća), A. M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore (izvjestitelj), H. Kutscher i M. Sørensen, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Mayras,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 18. travnja 1974. koje je Tajništvo Suda zaprimilo 15. svibnja 1974. Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće) na temelju članka 177. Ugovora o

EEZ-u uputio je pitanja o tumačenju članaka 59. i 60. Ugovora o osnivanju Europske zajednice o slobodi pružanja usluga unutar Zajednice.

- 2 Ta su pitanja upućena u postupku koji se vodi pred navedenim sudom vezano uz prihvatanje osobe koju je tužitelj u glavnom postupku izabrao za zastupnika.
- 3 Iz spisa proizlazi da je dotična stranka obranu svojih interesa povjerala zastupniku nizozemskog državljanstva koji pojedince zastupa na sudovima pred kojima nije obvezno da zastupnik bude odvjetnik.
- 4 Budući da je tijekom postupka zastupnik iz Nizozemske prenio svoje boravište u Belgiju, njegova je nadležnost za zastupanje stranke pred Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće) osporena zbog odredbe nizozemskog zakona sukladno kojoj pred tim sudom kao zastupnici mogu nastupati samo osobe s poslovnim nastanom u Nizozemskoj.
- 5 Budući da se zainteresirana osoba u svoju korist pozvala na odredbe Ugovora o EEZ-u o slobodi pružanja usluga unutar Zajednice, Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće) Sudu je uputio dva pitanja o tumačenju članaka 59. i 60. Ugovora o EEZ-u.

Stvaran doseg članaka 59. i 60.

- 6 Zatraženo je tumačenje članaka 59. i 60. s obzirom na odredbu nacionalnog zakona prema kojoj samo osobe s poslovnim nastanom na nacionalnom državnom području imaju pravo pred određenim sudovima nastupati u svojstvu pravnog zastupnika.
- 7 Članak 59. – čiji je prvi stavak jedini relevantan u ovom kontekstu – određuje da „u okviru odredaba navedenih u nastavku, tijekom prijelaznog razdoblja postupno se ukidaju ograničenja slobode pružanja usluga unutar Zajednice u odnosu na državljane država članica s poslovnim nastanom u državi Zajednice koja nije država kojoj su usluge namijenjene”.
- 8 Članak 60. nakon što u svojem prvom i drugom stavku definira pojam usluga u smislu Ugovora, u svojem trećem stavku precizira da, ne dovodeći u pitanje odredbe poglavlja o pravu poslovnog nastana, osoba koja pruža neku uslugu može, u svrhu pružanja te usluge, privremeno obavljati svoju djelatnost u državi u kojoj se usluga pruža, i to prema istim uvjetima koje ta država propisuje za svoje državljane.
- 9 Upućenim pitanjem želi se utvrditi može li, u slučaju pravnog zastupnika, zahtjev stalnog nastana na državnom području države u kojoj se usluga pruža biti u skladu sa zabranom, na temelju članaka 59. i 60., svih ograničenja slobode pružanja usluga u Zajednici.
- 10 Ta ograničenja čije ukidanje predviđaju članci 59. i 60. uključuju sve zahtjeve nametnute osobi koja pruža uslugu osobito zbog njezinog državljanstva ili okolnosti da u državi u kojoj se usluga pruža nema stalno boravište, koji se ne primjenjuju na osobe s poslovnim nastanom na državnom području ili koji su takve naravi da zabranjuju ili na neki drugi način ometaju djelatnosti pružatelja usluge.

- 11 Osobito, zahtjev da osoba pružatelj usluge ima stalno boravište na državnom području države u kojoj se usluga treba pružiti može, ovisno o okolnostima, članak 59. lišiti svakog korisnog učinka, a njegov je cilj upravo ukinuti ograničenja slobode pružanja usluga od strane osoba koje nemaju poslovni nastan na državnom području države u kojoj se usluga treba pružiti.
- 12 Uzimajući u obzir posebnu narav pružanja usluga, s Ugovorom o EEZ-u ipak se ne mogu smatrati nespojivi specifični zahtjevi nametnuti pružatelju usluge koji su potaknuti provedbom pravila struke opravdanih općim interesom, osobito pravila koja se odnose na organizaciju, kvalifikaciju, profesionalnu etiku, nadzor i odgovornost – koja se primjenjuju na sve osobe s poslovnim nastanom na državnom području države u kojoj se usluga pruža, u mjeri u kojoj bi pružatelj usluge zbog okolnosti da ima poslovni nastan u drugoj državi članici izbjegao ta pravila.
- 13 Isto tako državi članici se ne može uskratiti pravo da donosi mjere radi sprječavanja da slobodu zajamčenu člankom 59. pružatelj usluge čija je djelatnost potpuno ili uglavnom usmjerena prema vlastitom državnom području iskoristi kako bi izbjegao pravila koja bi se na njega primijenila da ima poslovni nastan na državnom području te države, pri čemu bi takva situacija mogla podlijevati sudskom nadzoru na temelju odredbi iz poglavlja o pravu poslovnog nastana, a ne odredbi iz poglavlja o pružanju usluga.
- 14 Sukladno tim načelima, s odredbama članka 59. i 60. ne može se smatrati nespojivim zahtjev da osobe koje surađuju s pravosudnom upravom imaju stalan poslovni nastan na području nadležnosti određenih sudova, ako je taj zahtjev objektivno potreban kako bi se zajamčilo poštovanje pravila struke, osobito onih pravila koja su povezana s djelovanjem pravosuđa i poštovanjem profesionalne etike.
- 15 Međutim, to nije slučaj kada u državi članici za pružanje određenih usluga nije propisana nikakva kvalifikacija ni profesionalni kodeks ponašanja i kada je zahtjev stalnog boravišta utvrđen upućivanjem na državno područje države.
- 16 Što se tiče profesionalne djelatnosti koja unutar države članice ima potpunu slobodu, zahtjev boravišta na državnom području te države predstavlja ograničenje nespojivo s člancima 59. i 60. Ugovora kada se nesmetano djelovanje pravosudnog sustava može osigurati manje ograničavajućim mjerama poput određivanja izabrane adrese za dostavu sudskih pismena.
- 17 Stoga na upućeno pitanje valja odgovoriti da se članak 59. prvi stavak i članak 60. treći stavak Ugovora o EEZ-u trebaju tumačiti tako da nacionalni zakon, time što zahtijeva stalno boravište na državnom području, ne može onemogućavati osobe s poslovnim nastanom na državnom području druge države članice da pružaju usluge kada važeći nacionalni zakon za pružanje tih usluga ne propisuje nikakav poseban uvjet.

Pitanje izravne primjenjivosti članka 59. i 60.

- 18 Osim toga pita se jesu li članci 59. i 60. izravno primjenjivi i daju li pojedincima prava koja nacionalni sudovi moraju štiti.
- 19 Upućeno se pitanje treba riješiti s obzirom na cijelo poglavlje o uslugama, uzimajući u obzir i odredbe o pravu poslovnog nastana na koja upućuje članak 66.
- 20 Radi postupnog ukidanja, tijekom prijelaznog razdoblja, ograničenja iz članka 59., članak 63. predvidio je sastavljanje „općeg programa”, utvrđenog Odlukom Vijeća od 18. prosinca 1961. (SL 1962., str. 32.), čija se provedba mora osigurati donošenjem niza direktiva.
- 21 Te direktive u sustavu iz poglavlja o pružanju usluga imaju za cilj izvršiti različite funkcije: prva je ukidanje, tijekom prijelaznog razdoblja, ograničenja slobode pružanja usluga, druga je uvođenje u zakonodavstvo država članica niza odredaba namijenjenih olakšavanju učinkovitog ostvarivanja te slobode, osobito uzajamnim priznavanjem stručnih kvalifikacija i koordinacijom zakonodavstava o obavljanju djelatnosti samozaposlenih osoba.
- 22 Te direktive također imaju zadaću riješiti specifične probleme koji proizlaze iz okolnosti da pružatelj usluge, zbog toga što nema stalni nastan, ne bi podlijegao pravilima struke važećim u državi u kojoj se usluga pruža.
- 23 Što se tiče postupne provedbe poglavlja o uslugama, članak 59. tumačen s obzirom na opću odredbu članka 8. stavka 7. Ugovora, odražava volju da se ograničenja slobode pružanja usluga ukinu po isteku prijelaznog razdoblja, a to je najkasniji dan do kojeg sva pravila utvrđena Ugovorom moraju stupiti na snagu.
- 24 Odredbe članka 59., čiju su primjenu tijekom prijelaznog razdoblja morale osiguravati direktive, po isteku tog roka postaju bezuvjetne.
- 25 Te odredbe ukidaju svaku diskriminaciju u odnosu na pružatelja usluge na temelju njegovog državljanstva ili zbog okolnosti da ima poslovni nastan u državi članici različitoj od one u kojoj se usluga treba pružiti.
- 26 Barem što se tiče specifičnog zahtjeva državljanstva ili boravišta, članci 59. i 60. tako sadržavaju preciznu obvezu postizanja određenog rezultata („*obligation de résultat*”), čije izvršenje države članice ne mogu odgoditi ili dovesti u pitanje zbog nepostojanja pravila koja su morala biti donesena u okviru ovlasti dodijeljenih na temelju članka 63. i 66.
- 27 Stoga valja odgovoriti da članak 59. prvi stavak i članak 60. treći stavak imaju izravan učinak i stoga se na njih pred nacionalnim sudovima može pozivati, svakako u dijelu u kojem se odnose na ukidanje svake diskriminacije u odnosu na pružatelja usluge zbog njegovog državljanstva ili okolnosti da boravi u državi članici različitoj od one u kojoj se usluga treba pružiti.

Troškovi

- 28 Troškovi vlade Irske, vlade Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske, vlade Savezne Republike Njemačke i Komisije Europskih zajednica, koje su Sudu podnijele očitovanja, ne nadoknađuju se.
- 29 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće), na njemu je da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog, Sud,

o pitanjima koja mu je rješenjem od 18. travnja 1974. uputio Centrale Raad van Beroep (Središnje žalbeno vijeće), odlučuje:

1. **Članak 59. prvi stavak i članak 60. treći stavak Ugovora o EEZ-u trebaju se tumačiti tako da nacionalni zakon, time što zahtijeva stalno boravište na državnom području, ne može onemogućavati osobe s poslovnim nastanom na državnom području druge države članice da pružaju usluge kada važeći nacionalni zakon za pružanje tih usluga ne propisuje nikakav poseban uvjet.**
2. **Članak 59. prvi stavak i članak 60. treći stavak imaju izravan učinak i stoga se na njih pred nacionalnim sudovima može pozivati, svakako u dijelu u kojem se odnose na ukidanje svake diskriminacije u odnosu na pružatelja usluge zbog njegovog državljanstva ili okolnosti da boravi u državi članici različitoj od one u kojoj se usluga treba pružiti.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 3. prosinca 1974.

[Potpisi]